

ОПТИМІЗАЦІЯ ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ В УКРАЇНІ ЯК ЕЛЕМЕНТ УПРАВЛІННЯ ЗЕМЕЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ

Василик Яромир

здобувач вищої освіти групи Г4/1

Миколаївський національний аграрний університет

Проблеми раціонального використання земель за дії різних ґрунтоутворюючих чинників природного й антропогенного характеру неможливо вирішити без моніторингу ґрунтів, систем їх використання, а найважливіше — без моделювання впливу різних стратегій розвитку сільського господарства з відповідними структурами галузей на процеси водної та вітрової ерозії.

Саме на підставі даних інвентаризації ґрунтів у масштабі країни формується державна ґрунтозахисна політика. Розроблений так званий "рівень допустимих втрат ґрунту" від ерозії (від 2 до 11,2 т/га) з урахуванням потужності кореневого шару.

У країнах світу, де землезабезпеченість населення значно менша, ніж в Україні, відчутно нижчий рівень розораності сільськогосподарських угідь. Якщо країни світу нарощують експортний потенціал шляхом зміни структури посівних площ (зменшують у сівозмінах площі олійних та зернових культур і збільшують високоприбуткових), то Україна — тільки шляхом розорювання земель незалежно від екологічних наслідків.

Американський вчений Т. Хеджес більше ніж 50 років тому в своїй відомій праці "Організація господарства на фермах" писав, що фермер у США погоджує свої організаційні та виробничі плани з топографією місцевості таким чином, щоб структура посівних площ забезпечувала відповідність рослинництва ґрунтовим умовам. У цілому ж використання земельних угідь і тип ведення господарства повинні стійко берегти природну родючість ґрунтів.

У найближчій перспективі найбільшими втратами в сільському господарстві будуть саме через різке зниження врожайності сільськогосподарських культур на еродованих землях, а в оглядовій перспективі — через щорічні втрати ґрунту та збільшення частки еродованих земель. За даними Мінприроди, водною та вітровою ерозією охоплено близько 57 % території країни, понад 12 % земель підтоплюються. Для боротьби з деградацією земель і опустелюванням Кабінет Міністрів України утворив відповідні Координаційну раду [7]. Звідси можемо сформулювати три задачі, які першочергово слід вирішити: 1) оптимізація співвідношення галузей тваринництва і рослинництва та структури й розміщення посівних площ на землях різного ступеня еродованості; 2) оптимізація структури виробництва і виведення з обробітку еродованих земель; 3) оптимізація в сівозмінах альтернативних ґрунтозахисних систем — ґрунтозахисних заходів.

Розглянемо першу задачу — оптимізація співвідношення галузей тваринництва і рослинництва та структури й розміщення посівних площ на землях різного ступеня еродованості за двома варіантами: 1) максимум прибутку з урахуванням втрат поживних речовин та їх надходження в сівозмінах за рахунок рослинних решток і органічних добрив; 2) досягнення нульового балансу гумусу в сівозмінах.

Необхідно використовувати у тваринництві та зменшити обсяги його експорту, поголів'я тварин значно наростити. Першочергово розрахуємо структуру галузей і площі посіву за умови досягнення нульового балансу гумусу. За розрахунками, площа зернових культур становитиме 17,1 млн га, багаторічних трав — 2,7, однорічних трав — 0,84 млн га, 3,7 млн голів корів, 5,2 — молодняку великої рогатої худоби, 7,3 — свиней, 7,5 — овець і 235 млн гол. птиці, а виробництво зерна дорівнюватиме 57,7 млн т зерна, у т.ч. 34,5 млн т на корм і 16,6 млн т — на експорт. Розрахунковий прибуток досяг би 80,4 млрд грн, а з урахуванням втрат поживних речовин — 19,5 млрд грн.

За таких умов можливо вийти на екологічнобезпечне виробництво з втратами ґрунту в межах допустимого, зайнятість населення буде на рівні 4 млн

осіб, значно підвищуються доходи у розрахунку на 1 га ріллі порівняно з існуючою структурою посівних площ.

В якості критеріїв ступеня оптимальності розподілу земельних угідь використовуються коефіцієнт екологічної стабільності землекористування, коефіцієнт антропогенного навантаження та коефіцієнт розораності території ТГ. Перший коефіцієнт дозволяє оцінити ступінь антропогенного навантаження на землі – високий, помірний, низький; другий – дає змогу оцінити вплив наявного складу земельних угідь на екологічну стабільність території, стійкість якої залежить від ступеня сільськогосподарського освоєння земель, розораності й інтенсивності використання угідь; третій – виявити ступінь розораності території. У сукупності ці коефіцієнти дозволяють зробити висновок щодо екологічної стійкості агроландшафтів у межах територіальної громади та обґрунтувати комплекс робіт для оптимізації землекористування з метою формування екологічно стійкого агроландшафту – агроландшафту, що містить оптимальне співвідношення різних видів угідь та сформований режим їх використання.

Список використаних джерел

1. Алексєєнко І. М. Оптимізація землекористування в аграрному секторі економіки. http://www.agrosvit.info/pdf/7_2017/4.pdf
2. Бубир Наталя Оптимізація використання земель територіальної громади як елемент управління земельними ресурсами для досягнення екологічної рівноваги агроландшафтів регіону. <https://periodicals.karazin.ua/pbgok/article/view/17708/16250>

*Науковий керівник: канд. екон. наук, доцент кафедри економіки підприємств
Табацкова Г.В.*